

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA 5

C5PBD17C0T02

DIDAKTICKÝ TEST

Jméno a příjmení

Počet úloh: 28

Maximální bodové hodnocení: 50 bodů

Povolené pomůcky: psací potřeby

Základní informace k zadání zkoušky

- **Časový limit** pro řešení didaktického testu **je 60 minut**. (Žákům se speciálními vzdělávacími potřebami může být časový limit navýšen.)
- U každé úlohy je uveden maximální počet bodů.
- Za neuvedené řešení úlohy či za nesprávné řešení úlohy jako celku **se neudělují záporné body**.
- **Odpovědi pište do záznamového archu.** Při zápisu použijte modré nebo černé písíci propisovací tužku, která píše **dostatečně silně a nepřerušovaně**. Poznámky si můžete dělat do testového sešitu, nebudou však předmětem hodnocení.
- **Nejednoznačný nebo nečitelný zápis odpovědi bude považován za chybné řešení.**

Pokyny k úlohám s nabídkou odpovědi

- U všech úloh/podúloh je **právě jedna odpověď správná**.
- Odpověď na úlohu/podúlohu zřetelně zakřížkujte v záznamovém archu podle obrázku.

4 A B C D

- Pokud budete chtít svou odpověď opravit, zabarvěte pečlivě původně zakřížkovaný čtvereček a zakřížkujte nový čtvereček. Jakýkoliv jiný způsob záznamu odpovědí a jejich oprav bude považován za nesprávnou odpověď.

A B C D
4

Pokyny k úlohám bez nabídky odpovědi

- Odpovědi **pište čitelně** do vyznačených bílých polí. Povoleno je psací i tiskací písmo a číslice. Při psaní **rozlišujte velká a malá písmena**.

12
 ↓

- Pokud budete chtít tuto odpověď opravit, původní odpověď přeškrtněte a novou odpověď zapište do stejného pole.
- Za chybu se považuje i nesprávná či chybějící dílčí odpověď, počet chyb se promítá do celkového hodnocení úlohy.

TESTOVÝ SEŠIT NEOTVÍREJTE, POČKEJTE NA POKYN!

1 bod

1 Ve které z následujících vět není pravopisná chyba?

- A) Od jeho nástupu do funkce uplynuly už tři měsíce.
- B) Minulý rok ceny mléčných výrobků značně kolísaly.
- C) Všichni přítomní se rozplívali nad roztomilými koťaty.
- D) Na konci dojemného příběhu se i chlapci zalíkali slzami.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 2–5

(1) Taková stará velryba,
ta už **se** ani nehýbá.
Všechno zná a všude byla,
oceány prošmejdila,
vzhůru dolů a pak znova,
od Japonska dolů k pólu,
přes ta moře Sargasová.
Zná i létající ryby,
i co které želvě chybí,
který žralok se kde žení,
i proč voda suchá není.

(2) Ví, proč racek v bouři křičí
a proč moře není ničí –
je to moudrá stará teta.
Strašně stará.
Pětsetletá.

(3) A jak si tak v moři spí,
kolem plují sardinky,
rozpuštělé dívčinky.
„Tiše, holky! Teta dřímá!“
„Proč ta teta dřímá stále?“
„Stará teta dřímá stále,
že už je jí moře malé.“

(J. Kainar, Velryba, upraveno)

max. 2 body

2 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda je pravdivé (A), nebo ne (N):

- | | A | N |
|---|--------------------------|--------------------------|
| 2.1 Výchozí text je bajka. | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| 2.2 Ve třetí části výchozího textu se vyskytuje oslovení. | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| 2.3 V prvním verši třetí části výchozího textu se vyskytuje přirovnání. | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| 2.4 První verš výchozího textu se rýmuje s bezprostředně následujícím veršem. | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |

max. 2 body

3 Slova zvýrazněná ve výchozím textu mohou být různými slovními druhy.

3.1 Napište smysluplnou větu o třech slovech, v níž slovo SE bude předložkou.

3.2 Napište smysluplnou větu o třech slovech, v níž slovo KOLEM bude ohebným slovním druhem. Slovo nesmí být použito jako vlastní jméno, např. *pan Kolem*. Tvar slova musí zůstat zachován.



1 bod

4 Který z následujících úseků výchozího textu obsahuje slovo citově zabarvené?

- A) v moři spí, kolem plují sardinky
- B) stará velryba, ta už se ani nehýbá
- C) co které želvě chybí, který žralok se kde žení
- D) všechno zná a všude byla, oceány prošmejdila

1 bod

5 Které z následujících tvrzení odpovídá třetí části výchozího textu?

- A) Všechny liché verše končí trojslabičným slovem.
- B) Všechny sudé verše končí trojslabičným slovem.
- C) Všechny sudé verše začínají dvojslabičným slovem.
- D) Všechny liché verše začínají dvojslabičným slovem.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 6

Když se ve výlohách oběvily vánoční ozdoby a obchodníci zaútočili na neviné oběti svými reklamami, dal jsem si předsevzetí, že letos všechny ohromím. Své nejbližší chci vždy překvapit něčím neotřelím. Nechci, aby dárky ode mě schovali do krabice, protože se jim sice nelibí, ale z úcty ke mně je nechťejí vyhodit.

Mít skvělý nápad je samozřejmě to nejdůležitější. Při honbě za vysněným dárkem ale člověk musí vyvinout náramně velké úsilí. Když jsem si představil stovky lidí pobíhajících po obchodech, šli na mě mdloby. Proto jsem brzy dospěl k závěru, že letos vše nakoupím přes internet. Nezbývá mi nic jiného než doufat, že všechny dárky dorazí s neporušenými obaly a včas.

(CZVV)

max. 4 body

6 Najděte ve výchozím textu čtyři slova, která jsou zapsána s pravopisnou chybou, a napište je pravopisně správně.

Doporučení: Opravte pouze ta slova, u kterých jste si jistí, že jsou ve výchozím textu zapsána s pravopisnou chybou. Slova vánoční a *internet* jsou zapsána správně. Zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, je považován za chybu.

06061387525138121836

CSPBDI7COTPJJC

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 7–13

(1) Když Átrej konečně přišel k sobě, drak Falco ještě stále spal. Z malinké jeskyňky opodál proudilo světlo. Átrej se sklonil a uvnitř uviděl laboratoř plnou baněk a zkumavek. V kresílku seděl zabraný v knihách malý mužíček. Z další místnosti se přištrachala malá ženuška. „Ženo,“ řekl mužíček popuzeně, „rušíš mě ve studiu.“

„Čert aby vzal to tvé studium!“ odpověděla choť. „Ti dva venku hlavně potřebují, aby se můj léčivý elixír dovařil.“

„Ti dva venku,“ opáčil podrážděně mužíček, „potřebují daleko víc mou radu.“

(2) Znenadání si oba skřítci všimli chlapce. Mužíček na něj mrkl: „Buď zdráv, Átreji. Jmenuji se Engywuk. Když se chceš dostat za Uyulálou, nikde nenajdeš lepšího rádce, než jsem já. Pojd', něco ti ukážu.“

Hned se vydali na cestu. Na vrcholku skály Engywuk podal Átrejovi dalekohled. Átrej se do něj podíval a uviděl skalní bránu, kterou střežily dvě sfingy. **Tlapy** měly lví, na zádech orlí perutě a **hlavy** lidské. Výraz jejich tváří však člověka nepřipomínal. Nedalo se poznat, zda prožívají radost, žal nebo jsou lhostejné.

(3) Engywuk spustil: „Za skalní bránou, kterou vidíš, následují ještě dvě brány. Teprve za tou třetí bydlí Uyulála. První brána se jmenuje Brána velké hádanky. Pokud mají sfingy otevřené oči, nikdo bránou neprojde. Druhá je Brána kouzelného zrcadla. V něm lidé nevidí svůj zevnějšek, ale své pravé nitro. Jen málokdo je ale potěšen tím, co v zrcadle vidí. Mnozí naopak s křikem prchají před příšerou, která se na ně šklebí ze zrcadla. Třetí je Brána bez klíče. Čím víc chceš dovnitř, tím pevněji dveře drží. Jen když přestaneš cokoli chtít a na vše zapomeneš, dveře se otevřou.“

„Nesmím už ztrácat čas,“ řekl Átrej a vykročil směrem ke skalní bráñě.

(M. Ende, Nekonečný příběh, upraveno)

max. 2 body

7 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá výchozímu textu (A), nebo ne (N):

- | | A | N |
|--|--------------------------|--------------------------|
| 7.1 Átrej viděl dalekohledem skalní bránu, za níž se nacházela Brána velké hádanky. | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| 7.2 Když Átrej nahlédl do laboratoře, uviděl v ní spícího Falca a skřítka Engywuka. | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| 7.3 Brána bez klíče se otevře pouze tomu, kdo se soustředí jen na to, aby se dostal dovnitř. | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| 7.4 V kouzelném zrcadle, které je součástí druhé brány, se každému člověku ukáže rozsklebená nestvůra. | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |

1 bod

8 Tvrzení: Slova tučně vyznačená ve výchozím textu mají mezi sebou stejný významový vztah jako slova KOŘENY a *****.

Které z následujících slov patří na vynechané místo (*****), aby tvrzení bylo pravdivé?

- A) keře
- B) klády
- C) větve
- D) stromy



1 bod

9 Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se vyskytuje sloveso v rozkazovacím způsobu?

- A) pojď, něco ti ukážu
- B) nesmím už ztrácat čas
- C) čert aby vzal to tvé studium
- D) nikde nenajdeš lepšího rádce, než jsem já

1 bod

10 V druhé části výchozího textu jsou popisovány sfingy. Která z následujících možností odpovídá významu slovního spojení ON SE TVÁŘÍ JAKO SFINGA?

- A) předstírá hluboké city
- B) není schopen něco tajit
- C) z jeho tváře nelze nic vyčíst
- D) v jeho tváři se zračí mnoho pocitů

1 bod

11 Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se vyskytuje podmět holý?

- A) Znenadání si oba skřítci všimli chlapce.
- B) Z malinké jeskyňky opodál proudilo světlo.
- C) Výraz jejich tváří však člověka nepřipomínal.
- D) V kresílku seděl zabraný v knihách malý mužíček.

1 bod

12 Která z následujících možností nejlépe vystihuje význam podtržené části výchozího textu?

- A) Mužíček popuzeně řekl ženě, že ho ruší ve studiu.
- B) Mužíček popuzeně řekl ženě, že mě ruší ve studiu.
- C) Mužíček jí řekl popuzeně, že ho žena ruší ve studiu.
- D) Mužíček jí řekl popuzeně, že mě žena ruší ve studiu.

max. 3 body

13

13.1 Vypište z druhé části výchozího textu podstatné a přídavné jméno, které mají stejný kořen.

13.2 Napište dvouslabičné podstatné jméno, které je příbuzné se slovem STŘEŽIT a zároveň se skloňuje podle vzoru SOUDCE.

13.3 Napište tříslabičné podstatné jméno, které je příbuzné se slovem RÁDCE a zároveň se skloňuje podle vzoru ŽENA.

06061387525138121850

CSPBDI7COTPJE

max. 3 body

14 Přiřadte k jednotlivým větám (14.1–14.3) odpovídající tvrzení (A–E):

(Každou možnost z nabídky A–E můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

14.1 Rád se díval do korun rozkvetlých bříz.

14.2 Trpěl nepřekonatelnými bolestmi páteře.

14.3 Všechny ze třídy okouzlil širokým úsměvem.

- A) Tvary obou podstatných jmen ve větě se shodují pouze v čísle.
 - B) Tvary obou podstatných jmen ve větě se shodují pouze v rodě.
 - C) Tvary obou podstatných jmen ve větě se shodují v pádě, čísle i rodě.
 - D) Tvary obou podstatných jmen ve větě se shodují pouze v čísle a rodě.
 - E) Tvary obou podstatných jmen ve větě se shodují pouze v pádě a čísle.
-

max. 2 body

15 Rozhodněte o každé z následujících vět, zda je napsána pravopisně správně (A), nebo ne (N):

- 15.1 Skleněnné tabule obsahovaly nápis s chybami.
- 15.2 Během namáhavého výslapu si poranil kolenní kloub.
- 15.3 Nezbitnou pomůckou při práci s kyselinami jsou ochranné brýle.
- 15.4 Za polední výhně se zajíci ukryli na stinná místa v lesích a na mezích.

A	N
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>



C5PBDF7COPPJF

3 body

16 Seřadte jednotlivé části textu (A–F) za sebou tak, aby na sebe navazovaly:

- A) Místo toho pohladil po čumáčku tu modrou potvůrku, co ho přinesla.
- B) Zastavilo se u něj, chvíli po svém ještě předlo, pak škytlo a ztichlo a pak z něho vylezl můj člověk!
- C) Kocour Zrzunda je velice učený. Vysvětlil mi, že ty nestvůry, které běhají po ulicích a krmí se lidmi, nejsou nestvůry, ale autobusy.
- D) Honem jsem k němu běžel, abych ho přivítal, ale on mě ani nepodrbal.
- E) Pak ale dorostou, a protože jsou starší a rozvážnější, běhají pomaleji. To je stejně jako u nás koček. Jednoho dne přiběhlo jedno autobusí mládě k našemu domu.
- F) Když jsou mladé, jsou také menší. Běhají velice rychle, protože jsou mladé a čiperné.

(J. Kolář, Z deníku kocoura Modroočka, upraveno)

První část: _____

Druhá část: _____

Třetí část: _____

Čtvrtá část: _____

Pátá část: _____

Šestá část: _____

06061387525138121874

C5PBD17C0TPPG

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 17–22

TEXT 1

Les byl doslova nasáklý vodou, takže nohy zanechávaly krátery v mechovém porostu. Najednou jsem něco zahlédl za balvany. Zvíře v podivném maškarním úboru. Na vlhké černé kůži ohnivě plály žluté nepravidelné skvrny. Mlok skvrnitý v plné kráse. A odevšad vylézali další a další. Kdo vyslal tak početnou armádu mloků a kam? Z jejich podzemních úkrytů je vylákal déšť. Zatímco jindy by lovili jen v noci, dnes vylezli už za soumraku hledat žížaly a larvy hmyzu.

I když mlok k životu potřebuje vlhkost, vodu jako takovou vyhledává jen na jaře. Tehdy samice klade čtyřnohé larvy do pomalu tekoucích potoků či studánek. Taková mločí maminka může mít v ojedinělých případech najednou až sedmdesát dětí. Larvy mloků jsou světlejší než dospělí jedinci, mají žábry a dlouhý ocas lemovaný ploutvičkou. Zvolna se plíží vodou a tlamičkou lapají vodní hmyz. Brzy dospějí – ztmavnou, žábry za jejich hlavami zmizí stejně jako ocasní lem. Pak mladí mloči opustí vodu.

Mlok na svou obranu používá jed, kterým může některé menší živočichy i zabít. Ještě před sto padesáti lety se proto mnoho lidí mloků bálo. Někteří je dokonce považovali za čarodějná zvířata. Alchymisté mloky zabíjeli kvůli přípravě lektvarů. Dnes už ovšem víme, že výměšek mloka je sice jedovatý, ale pro člověka příliš nebezpečný není. Vezmeme-li však mloka do ruky, musíme si dát pozor, aby se nám jeho jed nedostal do očí, způsobil by nám totiž nepříjemné pálení.

(K. Patočka, *Náš les*, upraveno)

TEXT 2

Metafora je přenesení pojmenování na základě podobnosti, např. ve spojení *obloha byla poseta diamanty* slovo *diamanty* označuje *hvězdy*.

(CZVV)

max. 2 body

17

17.1 Vypište z prvního odstavce TEXTU 1 slovo, které je v textu užito ve významu ZE VŠECH MÍST, STRAN.

17.2 Vypište z druhého odstavce TEXTU 1 slovo, které je v textu užito ve významu ZANEDLOUHO.

max. 2 body

18 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá informacím obsaženým v TEXTU 1 (A), nebo ne (N):

- | | A | N |
|---|--------------------------|--------------------------|
| 18.1 Na jaře kladou samice mloka nejméně sedmdesát larev. | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| 18.2 Larvy mloků se od dospělých jedinců liší pouze zbarvením kůže. | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| 18.3 Před sto padesáti lety lidé věřili, že mloči produkují jed, tuto domněnku ale současná věda vyvrátila. | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| 18.4 Výměšky mloků byly důležitou přísadou lektvarů, proto se alchymisté začali věnovat chovu těchto živočichů. | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |



1 bod

19 Kterým z následujících slov nelze nahradit spojovací výraz I KDYŽ, protože by se význam TEXTU 1 změnil?

(Posuzovaný výraz je v TEXTU 1 vyznačen tučně.)

- A) ačkoli
- B) kdykoli
- C) třebaže
- D) přestože

1 bod

20 Ve kterém z následujících úseků TEXTU 1 se nevyskytuje metafora?

Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2.

- A) vyslal tak početnou armádu mloků
- B) vylezli už za soumraku hledat žížaly
- C) zvíře v podivném maškarním úboru
- D) ohnivě plály žluté nepravidelné skvrny

max. 3 body

21 Vypište z prvního odstavce TEXTU 1 všechna zájmena.

Zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, je považován za chybu.

1 bod

22 Ve které z následujících možností je první slovo z dvojice významově nadřazené druhému slovu z dvojice?

- A) larva – mlok
- B) žížala – hmyz
- C) žížala – samice
- D) živočich – mlok

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 23

V zámecké zahradě jsme viděli páv* a pozorné oči našich synů postřehl*, že nad jezírkem krouží dokonce čáp*.

(CZVV)

1 bod

23 Na vynechaná místa (*) ve výchozím textu je třeba doplnit i/y tak, aby text byl pravopisně správně. Ve které z následujících možností jsou i/y uvedena v odpovídajícím pořadí?

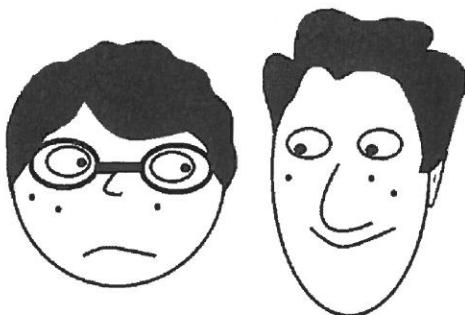
- A) i – y – i
- B) i – i – y
- C) y – y – i
- D) y – i – y

max. 4 body

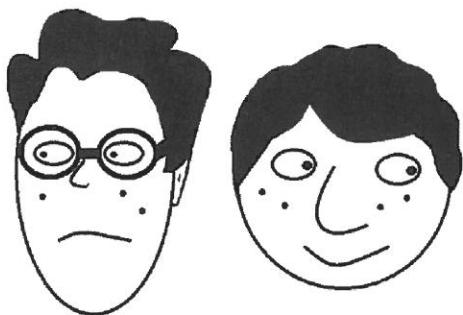
24 Přiřaďte k jednotlivým obrázkům (24.1–24.4) odpovídající popis (A–F):

(Každou možnost z nabídky A–F můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

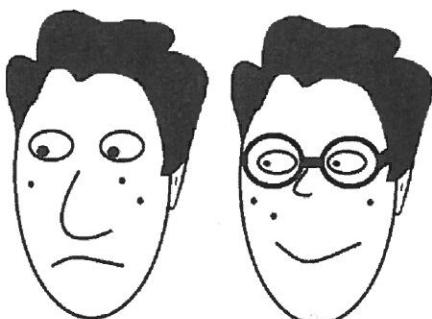
24.1



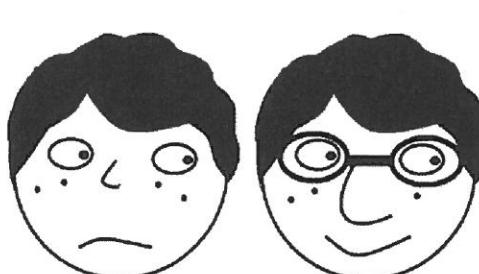
24.2



24.3



24.4



(CZVV)

- A) Kluk s větším nosem nemá brýle. Ten s brýlemi má oválný tvar obličeje. Ani jeden kluk nemá na tvářích sudý počet pih.
- B) Alespoň jeden z kluků má kulatý tvar obličeje. Kluk bez brýlí má na tvářích sudý počet pih. Ten s brýlemi má větší nos.
- C) Kluk bez brýlí má větší nos, ten s brýlemi má oválný tvar obličeje. Alespoň jeden z kluků má na tvářích sudý počet pih.
- D) Kluk s menším nosem má brýle, druhý kluk má oválný tvar obličeje. Alespoň jeden z kluků má na tvářích sudý počet pih.
- E) Alespoň jeden z kluků má kulatý tvar obličeje. Kluk s menším nosem má brýle. Ani jeden kluk nemá na tvářích sudý počet pih.
- F) Alespoň jeden z kluků má kulatý tvar obličeje. Ten s větším nosem nemá brýle. Kluk se sudým počtem pih na tvářích má brýle.

Poznámka:

kulatý tvar obličeje

oválný tvar obličeje



VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 25–27

Matějská pouť se každoročně pořádá v rozlehlém areálu pražského Výstaviště. Jde o první jarní pouť, i proto je tak navštěvovaná. Svátek Matějů připadá na 24. února. Tento den by měl být předzvěstí jara, podle jedné pranostiky totiž svatý Matěj ledy lámě.

Svatý Matěj je patronem řezníků, cukrářů, kovářů nebo krejčích. **Svátek apoštola Matěje také přímo souvisí s mnoha tradicemi. V Čechách se s tímto dnem pojil například zvyk trástat ovocnými stromy.** Lidé věřili, že potom budou mít stromy hojnou úrodu. Na počest apoštola se dodnes pořádají matějské pouti i v dalších městech.

(www.kudyznudy.cz, upraveno)

max. 2 body

- 25 Rozhodněte o každé z následujících dvojic slov, zda je lze ve výchozím textu považovat za slova souznačná neboli synonyma (A), nebo ne (N):**

(První slovo z dvojice vždy pochází z výchozího textu a je v něm podtrženo.)

- 25.1 jedné – jediné
- 25.2 svatý – posvátný
- 25.3 hojnou – bohatou
- 25.4 dalších – příštích

A	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

max. 2 body

- 26 Vypište z obou vět tučně vyznačených ve výchozím textu základní skladební dvojice.**

Zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, je považován za chybu.

1 bod

- 27 V prvním odstavci výchozího textu je uvedena pranostika. Která z následujících možností vystihuje význam slova PRANOSTIKA?**

- A) Pranostika vtipně hodnotí lidskou povahu nebo společenské zvyky.
- B) Pranostika podrobně popisuje činnosti spojené s náboženskými rituály.
- C) Pranostika sděluje ověřenou lidovou moudrost posuzující mezilidské vztahy a morálku.
- D) Pranostika vyjadřuje zkušenosti člověka s přírodními podmínkami a počasím v průběhu roku.

1 bod

- 28 Ve které z následujících vět je pravopisná chyba?**

- A) Z našeho souseda se časem stal zapomětlivý stařík.
- B) Při pohledu na další vystavený obraz údivem oněměl.
- C) Z hloupého nedorozumění nakonec vznikla velká hádka.
- D) Při studiu na vysoké škole začal soukromě učit matematiku.

ZKONTROLUJTE, ZDA JSTE DO ZÁZNAMOVÉHO ARCHU UVEDL/A VŠECHNY ODPOVĚDI.